

Guía Docente				
Datos Identificativos			2019/20	
Asignatura (*)	Socioloxía da educación		Código	615G01210
Titulación				
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Segundo	Obrigatoria	6
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación	Carames Balo, Rosa Elena	Correo electrónico	rosa.carames@udc.es	
Profesorado	Carames Balo, Rosa Elena	Correo electrónico	rosa.carames@udc.es	
	Diz Reboledo, Carlos		carlos.diz@udc.es	
	González Flores, María		maria.gflores@udc.es	
Web				
Descrición xeral	A materia de Socioloxía da Educación trata o feito social, histórico e cultural da educación. A educación non pode ser estudada coma un feito social illado, senón que se trata dun complexo fenómeno atravesado por cuestións tan amplas como poden ser a economía, a clase social, o xénero, a etnia, a diversidade cultural, a familia, a estratificación social, a desigualdade, os ideais pedagóxicos, as políticas educativas, etc. Por todo iso é preciso abordar a súa comprensión dun xeito holístico e sen esquecer as múltiples relacións entre os niveis micro e macro sociolóxicos. Para coñecer e analizar en profundidade estes temas, durante o desenvolvemento da materia formarase ao alumnado nos principais paradigmas teóricos da socioloxía clásica e contemporánea vencellados coa educación formal e tamén con contextos/articulacións non formais: analizaremos o papel tradicional da escola como un axente socializador, reflexionaremos sobre as súas funcións e as súas posibles alternativas, e discutiremos as relacións entre a educación e a economía, a estratificación, os movementos sociais, a construción das diferencias sexuais, a diversidade étnica, etc.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias do título	
Capacidades para tomar e elaborar apuntes propios a partir das explicacións nas aulas e do material das lecturas e videos a empregar para a súa correcta elaboración. Capacidade para traballar con documentos orixinais de información e para elaborar información propia de cara a encamiñar os traballos individualmente e/ou en equipo que teñan por obxecto detectar posibles poboacións obxecto de integración, de intervencións principalmente educativas para paliar ou recuperar a súa vulnerabilidade económica, política, social, ecolóxica, de desigualdade, violencia, etc. Adquisición de habilidades para a xestión de recursos humanos e de organizacións e para traballar en grupo dentro e fóra da aula.	A8	B5	C1
	A9	B10	
	A19	B12	
	A20	B13	
	A21	B24	
	A23	B27	
	A25		
	A29		
	A31		
	A32		
	A33		

Coñecemento das principais teorías sociolóxicas sobre a sociedade e os seus procesos educativos, sobre os compoñentes básicos das desigualdades sociais e as diferencias culturais e de educación, sobre as transformacións e a evolución das sociedades contemporáneas, sobre o poder, a lexitimidade e o Estado. Comprensión da organización política e institucional da educación dende unha perspectiva sociohistórica, dende o nacemento da sociedade industrial ata os nosos días. Comprensión da variedade e da pluralidade do estudantado e da complexidade do proceso de ensinanza-aprendizaxe.	A1 A8 A9 A10 A12 A33	B20	
Manter unha actitude crítica, creativa, construtiva, científica e dialóxica fronte ás doutrinas e prácticas sociais, así como amosar actitudes de compromiso, diálogo e empatía ante problemas sociais e culturais, atendendo por exemplo ás desigualdades de xénero respecto da educación, ás violencias e tamén ao respecto á ecoloxía e ao medio ambiente. Manter unha actitude de respecto e de escoita activa, e involucrase no traballo colaborativo, en equipo, flexible e adaptado ás diferentes situacións. Desenvolverse no exercicio dunha cidadanía aberta, atenta, coidadora, activa, crítica, comprometida, democrática e solidaria. Ser capaz de atender, entender, escoitar, debater, observar, analizar a realidade, facer diagnósticos dalgúns problemas e propoñer solucións baseadas no ben común e nunha ecoloxía plural de saberes.	A35 A36	B5 B12 B13 B16 B18 B19 B25	C4 C6 C7 C8
Respetar, aprender e disfrutar das aportacións dos demais, así como ser capaz de superar os inconvenientes xurdidos a través das aprendizaxes colaborativas como ferramenta elemental dunha ética dialóxica que sexa capaz de manter ao longo do tempo a argumentación das evidencias para defender unha actitude crítica e responsable a nivel profesional e personal.	A34 A35		

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1. Orixes da Socioloxía da Educación.	1. O ser humano como animal simbólico. 2. A educación como un asunto de Estado: Antecedentes remotos na Grecia clásica. 3. Os distintos obxectos de estudo da Socioloxía da Educación. A educación/socialización formal e non formal ou informal.
Tema 2. As liñas mestras da Socioloxía da Educación.	1. Durkheim: o proceso de socialización e o sistema educativo como subsistema social. 2. Marx: As relacións humanas materiais, a estrutura de clases e a súa relación coa educación. 3. Weber: As relacións humanas inmateriais, a dominación e as organizacións educativas.
Tema 3. Os neoclásicos da Socioloxía da Educación.	1. Gramsci (neomarxista) 2. Parsons (estructural-funcionalista)
Tema 4. A Socioloxía da Educación Contemporánea.	1. As teorías da reprodución. 2. As teorías da resistencia. 3. O xénero e a educación. 4. As violencias e a educación. 5. A globalización e o mercado educativo. 6. Experiencias e pedagogías alternativas.

Tema 5. A Socioloxía da Educación en España e en Galicia.	1. Análisis sociohistórico da Socioloxía da Educación en España.
	2. Análisis sociohistórico da Socioloxía da Educación en Galicia.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A8 A9 A10 A12 A34 A35 A36 B5 B10 B12 B13 B16 B18 B19 B20 B24 B25 B27	20	10	30
Aprendizaxe colaborativa	A21 A23 A25 A29 A32 A33 A34 A35 B5 B10 B12 B13 B18 B19 B24 B27 C4 C7 C8	20	40	60
Recensión bilbiográfica	A8 A9 A10 A12 A34 A36 B5 B10 B12 B13 B18 B19 B24 B25 C8	15	35	50
Proba de ensaio	A1 A8 A10 A21 A35 A36 B5 B13 B18 B20 B24 B25 B27 C1 C4	7	0	7
Atención personalizada		3	0	3
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas ó estudantado, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar as aprendizaxes dos contidos da asignatura a través do estudo da bibliografía e a confección de apuntes propios polo alumnado.
Aprendizaxe colaborativa	Participación e colaboración de principio a fin en traballos que deberán ser presentados na clase por un grupo ou equipo de traballo conformado por estudantes. As aprendizaxes colaborativas axudan a darlle significación á educación e serven para experimentar academicamente o significado sociolóxico do proceso de cambio socioformativo que se está a desenvolver na actualidade.
Recensión bilbiográfica	O alumnado deberá presentar por escrito unha recensión e análise de lecturas seleccionadas de entre os textos indicados polo profesor. Poderán ser citados para revisar o contido destas recensións. A súa avaliación favorecerá o traballo feito en grupo e a súa presentación conxunta así como a elaboración creativa. A presentación das recensións é unha actividade obrigatoria para todo o alumnado. Aqueles outros alumnos que prefiran ser avaliados a través da avaliación non continua tamén deberán presentar esta recensión na data fixada polo profesor.
Proba de ensaio	Proba na que se busca responder por escrito a preguntas de certa amplitude valorando que se proporcione a resposta esperada, combinada coa capacidade de razoamento (argumentar, relacionar, imaxinar, etc.), creatividade e espírito crítico. Utilízase para a avaliación diagnóstica, formativa e sumativa. Permite medir as habilidades que non poden avaliarse con probas obxectivas como a capacidade de crítica, de síntese, de comparación, de redacción e de orixinalidade do estudante; polo que implica un estudo amplo e profundo dos contidos, sen perder de vista o conxunto das ideas e as súas relacións.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición

Sesión maxistral Aprendizaxe colaborativa Proba de ensaio Recensión bilbiográfica	Terase en conta a asistencia e a participación do alumnado nas diferentes actividades da materia, de xeito moi especial todas aquelas que conleven a responsabilidade de acadar obxectivos grupais, para o ben común que formará parte da avaliación final de cada persoa. Neste senso, aconséllase ó alumnado acudir ás titorías ou propiciar consultas co profesor da asignatura para resolver calqueira dúbida. * Os criterios e a planificación desta guía docente son de carácter orientativo. Considerando a heteroxeneidade do alumnado e segundo o criterio do profesor, poderán ser obxecto dalgunha adaptación se algunha situación específica así o require. Todo isto deberá ser debidamente informado e xustificado ao profesor no horario de titorías para ser tratadas as excepcións á norma e explorar e decidir as posibles adaptacións.
--	---

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A8 A9 A10 A12 A34 A35 A36 B5 B10 B12 B13 B16 B18 B19 B20 B24 B25 B27	Terase en conta a asistencia regular ás clases -poderá pasarse unha folia de sinaturas-, o bo comportamento na aula e a participación continuada no curso, amosando interese, coidando ás compañeiras e ós compañeiros, intervindo nos debates e realizando as distintas prácticas e actividades que se desenvolvan en relación coa materia, dentro e fóra da aula.	15
Aprendizaxe colaborativa	A21 A23 A25 A29 A32 A33 A34 A35 B5 B10 B12 B13 B18 B19 B24 B27 C4 C7 C8	A aprendizaxe colaborativa esixe responsabilidade individual e colectiva, serve para incrementar as aprendizaxes teórico-experienciais e para activar mecanismos de comportamento en favor da comunidade e dun bo clima social. Formaranse grupos de 4/5 persoas na aula. Da listaxe de películas e materiais audiovisuais propostos, cada grupo elixirá unha delas ?non se poderán repetir? e procederá a realizar unha exposición creativa e rigurosa na aula, podendo empregar todo tipo de soportes, materiais e/ou metodoloxías (textos, gráficos, imaxes, vídeos, música, performance, teatro, fotografías, roll-playing, etc.). As exposicións terán unha duración aproximada duns 15 minutos e deberán servirse dalgúns dos conceptos e teorías traballados na aula.	25
Proba de ensaio	A1 A8 A10 A21 A35 A36 B5 B13 B18 B20 B24 B25 B27 C1 C4	Ao longo do curso iranse realizando distintas probas escritas na aula. Ao remate de certos temas, o alumnado terá que responder varias preguntas relacionadas cos contidos da materia e cos materiais e as lecturas que se estean seguindo na aula. Ditas probas poderán ser liberatorias respecto ao exame de 1ª oportunidade.	35
Recensión bilbiográfica	A8 A9 A10 A12 A34 A36 B5 B10 B12 B13 B18 B19 B24 B25 C8	O valor da lectura reflexionada e enriquecida pola experiencia vivida da persoa axuda a fomentar a creatividade e o sentido crítico. Ademais, serve para a construción de valores positivos en prol da colectividade cando é fruto dunha reflexión dialóxica. As lecturas terán que ser relacionadas co resto das actividades prácticas realizadas durante o curso. Da listaxe de libros propostos na aula, o alumnado ?dividido en parellas? deberá escoller un deles e facer unha recensión.	25

Observacións avaliación

A materia ten dous métodos principais de avaliación: continua e non continua.

1) Avaliación continua:

A cualificación final obterase promediando as cualificacións dos distintos apartados, sendo necesario -para aprobar a asignatura e poder sumar en tódolos apartados- obter alomenos unha puntuación de 1'75 (sobre 3'5) nas probas na aula (probas de ensaio). O alumnado que supere ditas probas e teña os puntos totais suficientes para aprobar a materia (5 sobre 10) estará exento de presentarse ao examen oficial de 1ª oportunidade, aínda que poderá presentarse para subir nota.

2) Avaliación non continua:

O alumnado presentárase ao exame oficial de 1ª oportunidade, que supondrá o

55% da nota total. Para aprobar dito exame deberá alcanzar unha puntuación mínima de 3 (sobre 5'5). Ademais, deberá entregar na mesma data de exame unha recensión individual dunha das lecturas acordadas previamente co profesor (25% da nota total), así como un traballo sobre unha das películas tamén acordadas co profesor con anterioridad e (20% da nota total).

Para o alumnado con recoñecemento de adicación a tempo parcial e dispensa académica exención de asistencia, acordarase ao inicio do curso un calendario específico de titorías compatible coa súa adicación. En caso de non acordar uns elementos de avaliación particulares, na primeira e segunda oportunidade os criterios de avaliación rexiranse dacordo á modalidade de avaliación non continua.

Os criterios e a planificación desta guía docente

son de carácter orientativo. Considerando a heteroxeneidade do alumnado e según o criterio do profesor poderán ser obxecto de algunha adaptación puntual. Todo isto deberá ser debidamente informado e xustificado aloprofesor en horario de titorías para ser tratadas as excepcións á norma e explorar as posibles adaptacións.

Bibliografía básica

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA DO TEMA 1: Almeida Nesi, Julio (1995). Sociología de la Educación. Notas para un curso. Barcelona, Ariel. Escohotado, Antonio (1988). Filosofía y Metodología de las Ciencias. Madrid, UNED, pp. 21-44. Sabine, George H. (1990, 19ª impr.). Historia de la Teoría Política. Madrid, Fondo de Cultura Económica, pp. 15-110. BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA DO TEMA 2: Cabrera Montoya, Blas (1986). Limitaciones del análisis de Marx sobre la legislación fabril en El Capital. Revista de Educación, nº 281, pp. 213-224. Castaño, Gonzalo (2000). Educación y formas de dominación en Max Weber. Revista Colombiana de Educación: Textos Clásicos, pp. 77-100. Durkheim, Emile (1975). Educación y Sociología. Barcelona, Editorial Fontanella. Guerrero Serón, Antonio (1996). Manual de Sociología de la Educación. Madrid, Editorial Síntesis, pp. 15-32. BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA PARA O TEMA 3: Morgenstern, Sara (1991). Antonio Gramsci: hegemonía y educación. En Gómez de Castro et al., Socialismo y Sistemas Educativos, pp. 154-184. Parsons, Talcot (1990). El aula como microsistema social. Sus funciones en la sociedad americana. Educación y Sociedad, nº 6, pp. 163-186. Veblen, Thorstein Bunde (1944/2010 1ª edic. electr.). Teoría de la clase ociosa. México, FCE. BIBLIOGRAFÍA PARA LOS TEMAS 4 Y 5: SELECCIÓN DE MANUAIS, CAPÍTULOS DE LIBROS, OU ARTIGOS PARA OBTENIR UN EIXO DE REFERENCIA TEÓRICO. UN PUNTO DE PARTIDA PARA A REALIZACIÓN DOS TRABALLOS PRÁCTICOS. TAMÉN BASES DE DATOS E INFORMES. Caramés Balo, Rosa (2016). Lección práctica de socioloxía da educación con enfoque ecofeminista: O significado da estofa lúdica infantoxuvenil. IV Xornada Universitaria Galega de Xénero, 2016. (En internet) Fernández Palomares, Francisco (coord.). Sociología de la Educación. Madrid, Pearson Prentice-Hall. Flecha, Ramón; Gómez, Jesús y Puigvert, Lidia (2009). Teoría sociológica contemporánea. Barcelona, Paidós. Moncada, Alberto (1989). Cien años de educación en España. En Félix Ortega et al. (comp.), Manual de Sociología de la Educación. Madrid, Visor. Taberner Guasp, José (2012). Familia y Educación. Madrid, Tecnos. Bibliografía complementaria para orientar máis centradamente os correspondientes traballos de aprendizaxe colaborativo. A restante bibliografía que se precise deberá ser buscada e xestionada polo alumnado. - Adorno, Theodor W. La Personalidad Autoritaria. Revista Empiria. Documento electrónico. - Alonso, L.E., Martín Criado, E. y Moreno Pestaña, J.L. (Eds.) (2004). Pierre Bourdieu: Las Herramientas del Sociólogo. Madrid, Editorial Fundamentos. - Alonso, L.E., Fdez. Rdguez., C.J. y Nyssen, J.M. (2009). El Debate sobre las Competencias. Una investigación Cualitativa en torno a la Educación superior y Calidad y Acreditación, 158 pp. Documento electrónico de la ANECA, Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad. - Apple, Michael (1987). Resistencia y contradicciones en las clases, la cultura y el Estado: La cultura vivida II. En Educación y Poder, cap. 4. Madrid, Paidós-MEC, pp. 105-132. - Berger, Peter y Luckman, Thomas (1995). La construcción social de la realidad. Buenos Aires, Amorrortu. - Bernstein, Basil (1985). Clase social, lenguaje y socialización. Educación y Sociedad, nº 4, pp. 129-168. - Bourdieu, Pierre (1985). ¿Qué significa hablar? Economía de los intercambios lingüísticos. Madrid, Ediciones Akal, S.A. - Bourdieu, Pierre (1988). La Distinción. Madrid, Taurus. - Caramés Balo, Rosa (2001). Causas del "core of burnout" del profesorado universitario. Libro de actas del VII Congreso Español de Sociología. Salamanca. Documento electrónico. - Caramés Balo, Rosa (2014). Socioloxía da educación e ecofeminismos: docencia e investigación. Actas del II Xornadas Interuniversitarias de Xénero. Ferrol, xullo, 2014. - Caramés Balo, Rosa (2015). Ecofeminismo urbán na educación de intelectuais de proximidade. En González Penín, A.J. López Díaz y E. Aguado Lorenzo, editoras: Trazos de xénero no século XXI, pp. 89-98. http://publicacions.uvigo.es/publicacións_gl/ - Collins, Randall (1989). La sociedad credencialista. Madrid, Akal. - Díez Rdguez., Ángeles (2003). Ciudadanía Cibernética. La Nueva Utopía Tecnológica de la Democracia. En M.L. Morán y J. Benedicto (Eds.): Aprendiendo a ser Ciudadanos. Experiencias Sociales y Construcción de la Ciudadanía entre los Jóvenes, pp. 193-217. Madrid, INJUVE, Instituto de la Juventud. - Duarte, Carlos M. (2011). Cambio climático. Madrid, Los Libros de la Catarata. (Debates científicos del CSIC, Catálogo General de publicaciones Oficiales). Documento electrónico. - Echeverría, Javier (2004, 2ª edic.). Los Señores del aire: Telépolis y el Tercer Entorno. Barcelona, Destino. - Fdez. Enguita, Mariano (2008). ¿Fronteras en las aulas?: contacto transcultural y endogamia en las interacciones del alumnado. Revista de Educación, nº 345. Monografía: De Inmigrantes a Minorías: temas y problemas de la multiculturalidad. - Finkel, L. (1995). Braverman y el análisis del proceso de trabajo y su descualificación. En La Organización Social del Trabajo, Año 6, nº 11, pp. 117-148. - Fischer-Kowalski, Marina (2002). El metabolismo de la sociedad: sobre la infancia y adolescencia de una naciente estrella conceptual. En Michael Redclift y Graham Woodgate: Sociología del Medio Ambiente. Una perspectiva internacional. Madrid, McGrawHill. - Fromm, Erik, Horkheimer, M. y Parsons, Talcot (1976). La Familia y el autoritarismo. Barcelona, Península. - Fundación 1º de Mayo (2009). La Situación de las y los Jóvenes en España: más Vulnerables ante la Crisis.

Fundación 1º de Mayo, Estudios de la Fundación, nº 11, 65pp. Documento electrónico.- González Radío, Vicente (1998). El futuro de su presente: Análisis de una Autopercepción. A Coruña: CESUGA.- Lomas, C. (2007). ¿La escuela es un infierno?: Violencia escolar y construcción cultural de la masculinidad. Revista de Educación, nº 342.- Morgenstern, Sara (1995). El reparto del trabajo y el reparto de la educación. En VVAA: Volver a pensar la educación. Madrid, Morata, pp. 329-341.- Mulet Trobat, Bartomeu (Coord.) (2003). Globalització i Ciències Socials. Limits i Dilemes. Palma de Mallorca, Editorial A Taula, 5, Univ. Illes Balears.- Mulet Trobat, Bartomeu y Caramés Balo, Rosa (2005). Situación actual de la Sociología de la Educación en España. Una interpretación para su futuro: La senda de la ASE. Témpora, 8, pp. 137-155.- Redclift, Michael y Woodgate, Graham (2002). Sostenibilidad y construcción social. En Michael Redclift y Graham Woodgate: Sociología del Medio Ambiente. Una Perspectiva Internacional. Madrid, McGrawHill.- Segalen, Martine (1992). Antropología histórica de la familia. Madrid, Taurus.- Subirats Martorell, Marina (2002). Rosa y azul: la transmisión de los géneros en la escuela mixta. En A. Gonzáles et al. (coord.): Educar para la igualdad, educar desde la diferencia. Barcelona, Graó.- Tanguy, L. (2001). De la evaluación de los Puestos de Trabajo a las de las Cualidades de los Trabajadores. En E. Garza Toledo y J.C. Neffa (Eds.): El Trabajo del Futuro y el Futuro del Trabajo. Buenos Aires, Amorrortu, pp. 111-128.- Terrén Lalana, Eduardo y Fdez. Enguita, Mariano (2008). De inmigrantes a minorías: temas y problemas de multiculturalidad (presentación). Revista de Educación, nº 345. Monografía: De inmigrantes a minorías: temas y problemas de la multiculturalidad.- Whitty, G. Power, S. y Halpin, D. (1999). Los gestores escolares, el Estado y el mercado. En La escuela, el Estado y el mercado, cap. 4. Madrid, Morata, pp. 71-85. PÁGINAS DE BASES DE DATOS DE DIVERSOS ORGANISMOS: CIS, CIDE, MEC, COLECTIVO OÍÉ, ASE, AMSE, DIALNET, GOOGLE SCHOLAR,...

Bibliografía complementaria	La bibliografía complementaria irase proporcionando e guiando pola profesora así como buscando, atopando e traballando por parte do alumnado para levar a cabo os traballos prácticos escollidos e desenvolver os apartados dos temas 4 e 5.
------------------------------------	--

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Antropoloxía social e cultural/615G01102
Introdución á socioloxía/615G01103
Hª política e social contemporánea/615G01109
Teoría sociolóxica 1/615G01110
Teoría sociolóxica 2/615G01203
Socioloxía do xénero/615G01205
Socioloxía do traballo/615G01209

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Socioloxía económica e das organizacións/615G01207

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías